

musí oznamovatel vypracovat i pro jiné stupně schvalovacího řízení).

Pokud oznamovatel nevlastní pozemky vhodné k aplikaci organické hmoty a ani je k tomuto účelu nemá v pronájmu, předloží k posouzení předpokládaný způsob zpracování a využití organického materiálu.

Navržená limitní koncentrace: 1 DJ.ha⁻¹ zemědělské půdy:

Příklad: 200 kusů krav o průměrné hmotnosti 600 kg

$$200 \times 600 = 120\,000 \text{ kg}$$

$$120\,000 : 500 = 240 \text{ DJ}$$

Oznamovatel vlastní 300 ha zemědělské půdy

$$300 : 240 = 1,25 \text{ DJ.ha}^{-1} \text{ zemědělské půdy}$$

Bude-li tento ukazatel kapacity zemědělských objektů použit v seznamu fakultativně posuzovaných záměrů, poslouží jako jeden z hlavních ukazatelů zátěže území zemědělskou činností a pomůže při vydání stanoviska příslušného orgánu, zda EIA proces ano, či ne (screening).

Miloš Friebe, Vladimír Zdražil

Poznatky MŽP ČR z procesů EIA

Přijetím zákona ČNR č. 244/92 Sb. o posuzování vlivů na životní prostředí byly nově uzákoněny některé kroky:

- Byl definován prostor pro rozhodování o alternativách rozvoje v daném území.
- Zrodil se účinný nástroj ekologické politiky, který brzdí výlučně technokratické přístupy na straně jedné a extrémní ekologicko-ochrannářské požadavky na straně druhé.
- Do rozhodovacího procesu je poprvé zapojena (byť zatím nedokonale) i veřejnost, která má možnost ve formě občanské iniciativy či občanského sdružení stát se účastníkem správního řízení jako rovnocenný partner.
- Je stanoven a formalizován algoritmus tohoto posuzování. Protože je dán zákonem, je tedy závazný. Výsledek tohoto postupu je pod kontrolou veřejnosti a není tedy odvislý od libovůle „úředníka“.

Podle Stavebního zákona (č. 50/76 Sb. o územním plánování a stavebním řádu ve znění zák. č. 103/90 Sb. a zák. č. 263/92 Sb.) musí mít každý záměr odpovídající ekologický rozměr:

- Zahájení územního řízení (§ 35, odst. 2): „Neposkytuje-li předložený návrh dostatečný podklad pro posouzení umístění navrhované stavby nebo jiného opatření v území (§ 32), zejména vlivů na životní prostředí, vyzve stavební úřad navrhovatele, aby návrh v přiměřené lhůtě doplnil...“

- Podklady územního rozhodnutí (§ 37, odst. 2): „Stavební úřad v územním řízení posoudí návrh především z hlediska péče o životní prostředí a potřeb požadovaného opatření v území a jeho důsledků ...“

- *Stavební řízení* a d. (§ 62, odst. 1): „Ve stavebním řízení stavební úřad přezkoumá zejména, zda

a) dokumentace splňuje podmínky územního rozhodnutí,

b) dokumentace splňuje požadavky týkající se zájmů společnosti, především ochrany životního prostředí a odpovídá obecným technickým požadavkům na výstavbu“.

- *Stavební povolení* (§ 66, odst. 1): „Ve stavebním povolení stanoví stavební úřad závazné podmínky pro provedení a užívání stavby... Stavební úřad zabezpečí stanovenými podmínkami zejména ochranu zájmů společnosti při výstavbě a při užívání stavby..., především vyloučení nebo omezení negativních účinků stavby a jejího užívání na životní prostředí.“

Pro proces EIA je pak důležitá 6. část Stavebního zákona

- Ochrana zvláštních zájmů, kde je v § 126 (ochrana složek ŽP a jiných zvláštních zájmů) v odst. 4 stanoveno: „Navrhovatelé záměrů uvedených ve zvláštních předpisech doloží návrh na vydání rozhodnutí o umístění stavby nebo rozhodnutí o využití území posouzením jejich vlivu na životní prostředí vydaným příslušným orgánem státní správy. Bez tohoto posouzení nelze územní rozhodnutí vydat.“

Procedura EIA, stanovená zákonem ČNR 244/92 Sb., u vybraných staveb předchází normálnímu správnímu řízení, například podle Stavebního zákona.

Kladné stanovisko, jako vyvrcholení celého procesu EIA, není také v žádném případě rozhodnutím o realizaci stavby, a tedy schválením stavby, jak se obvykle veřejnost domnívá, ale pouze zhodnocením „ekologické únosnosti daného území“, jak ostatně požaduje zákon 17/92 Sb., § 22, odst. a.

Poznatky z procesů EIA

Od doby účinnosti zákona do 8. 11. 1993, tedy za 16 měsíců, bylo na MŽP ČR předloženo k posouzení vlivů více než 250 aktivit (tedy staveb, činností, změn staveb, změn technologií atd.). Řada z nich nebyla však posuzována, protože správní řízení bylo již zahájeno před nabytím účinnosti zákona, nebo nebylo možno je zařadit ve smyslu příloh 1 a 2 (např. krematoria, čerpací stanice pohonných hmot a pod.) ev. podle právního výkladu § 1 cit. zákona. Z pozice MŽP ČR jako orgánu příslušného k vedení procesu EIA u staveb, uvedených v Příloze 1, bylo za toto období posuzováno celkem 127 akcí. Z toho 45 akcí tvoří komunikační tahy, přeložky, křížení a pod., 42 nakládání s odpady (14 z nich jsou spalovny nebezpečných odpadů).

V publikovaných negativních příkladech nebudou uváděni konkrétní investoři, obce či stavby, půjde spíše o zevšeobecnění.

1. případ

Nově založená s. r. o. připravuje výstavbu spalovny speciálních nebezpečných odpadů. Navrhovaná a schválená špičková technologie spalování a čištění spalin nemá v rámci ČR srovnání. Stavba ve svých důsledcích přispěje ke zlepšení kvality ovzduší v obci odstavením starých zdrojů (i lokálních) následnou plynofikací obce. Obec je spolupodílníkem, tedy bude mít na zisku z provozu zařízení podíl, což se pak projeví na rozvoji infra-struktury. S výstavbou spalovny je spojena i výstavba ČOV pro obec.

ALE: vzhledem k pozdní informovanosti občanů se opoziční skupině podaří zmanipulovat veřejnost. Do hry vstupuje demagogie, osočování, politický boj (blíží se komunální volby). Do boje jsou vtaženy i některé orgány státní správy. Investor se dostává do situace, kdy jakákoliv informace, kterou poskytne, je okamžitě zmanipulována a použita proti němu. Na veřejné projednání se dostává zmanipulovaná veřejnost, odmítající jakýkoliv argument. (MY TO TU PROSTĚ NECHCEME. Ale nevíme proč!)

2. případ

V průmyslové zóně obce se připravuje výstavba velké spalovny nebezpečných odpadů. Akciová společnost, která výstavbu připravuje, velmi dobře spolupracuje s obcí (osvěta, výstavy atd.). Vedení obce i občané si uvědomují, že tato stavba přinese obci zaměstnanost a na daních významný přínos do rozpočtu obce, což se samozřejmě projeví i na rozvoji infrastruktury. Okolní obce však s touto výstavbou nesouhlasí (jim to do pokladny nic nepřinese).

Pod rouškou ekologie se začnou řešit i otázky politické. (Jeden starosta byl a je v opoziční straně - druhý - největší oponent - je příslušníkem silné koaliční strany). Na veřejné projednání stavby je opozičními obcemi zajištěna kyvadlová doprava občanů (osvětově „dobře“ připravených).

3. případ

2 km od obce se připravuje výstavba středně velké spalovny nebezpečných odpadů. Tato spalovna, jejímž investorem je obec, bude zajišťovat pro obec i likvidaci vytříděného komunálního odpadu. Dokumentace ke stavbě je dána k dispozici více než dvaceti okolním obcím. Vyjádří se k ní jediná a to ještě ne ta, na jejímž katastru má být stavba realizována. Na veřejné projednání stavby přijde ca 80 občanů, kteří nepolitizují, ale chtějí znát podrobnosti, včetně profitu, co jim to přinese.

Syndrom NIMBY (Ne před mým prahem)

Veřejnost obecně nesouhlasí s žádnou velkou aktivitou ve své blízkosti. Zvláště silný odpor je při nakládání s odpady (skládky tuhého komunálního odpadu i pevného odpadu, spalovny jakéhokoliv typu). Všichni jsou původci odpadů, ALE postavte to jinde! (Autobusovou zastávku? ANO, ALE za rohem, my si tam dojdeme, tady by nám skřípaly brzdy! Mlékárnu? ANO, ALE vedle v domě, tady by nám třískali přepravkami a byly by tu krysy!! Další případy si doplňte ze svého okolí.)

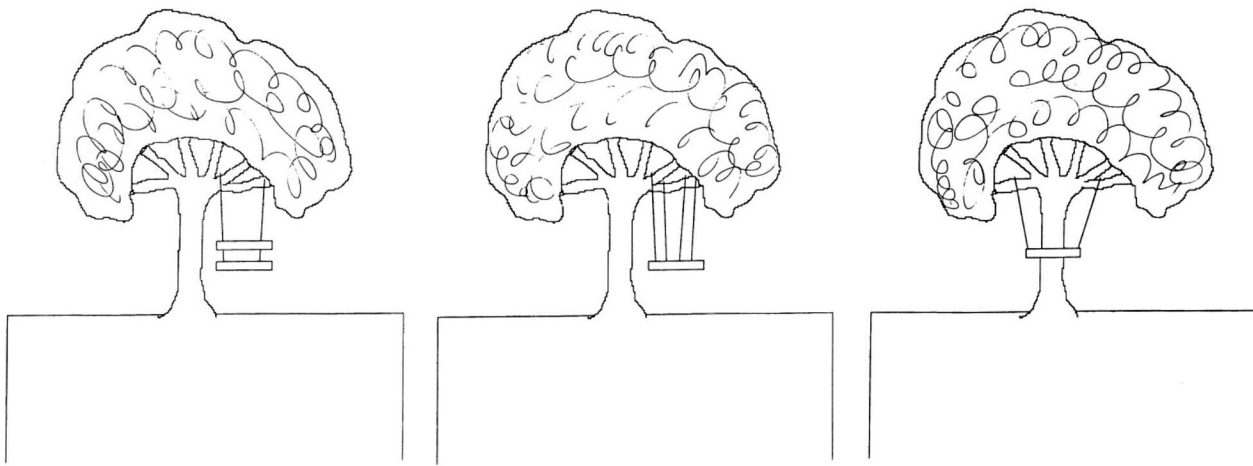
Zabránit tomu lze pouze včasou, dlouhodobou seriózní osvětovou prací investora. Podcenění se nevyplácí!

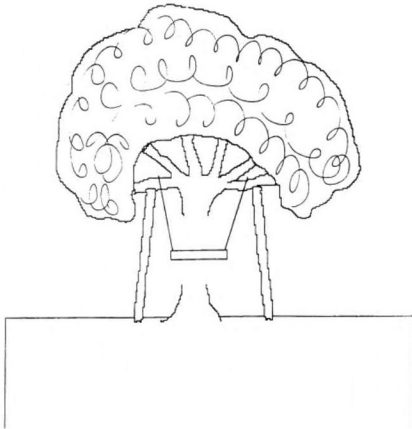
Postup uplatnění EIA v praxi („skúsenosti“ poskytlo Ministerstvo životného prostredia Nórskeho kráľovstva)

1. Navrhovaný postup uplatnění EIA

2. Doplněný odbornou komisí

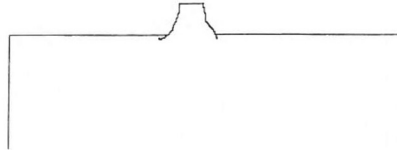
3. Výsledná úprava

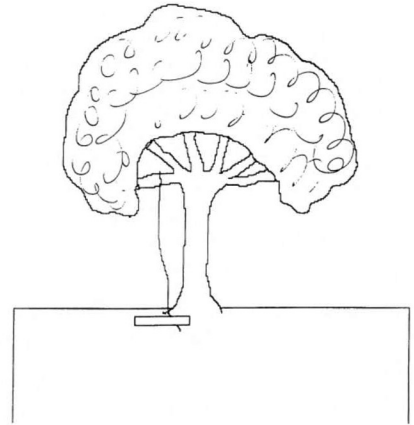
4. Uzákoneenie

7. Spôsob prezentácie v masmédiách

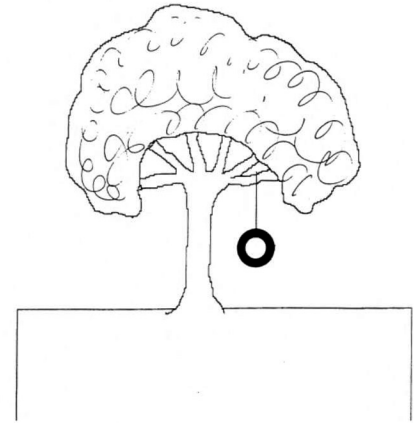
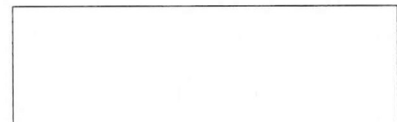
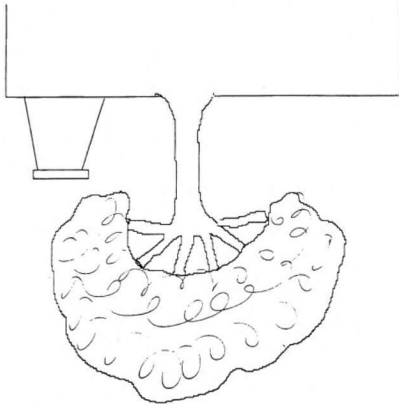
5. Forma podpory z ministerstva financií

8. Pochopenie verejnosťou

6. Uplatnenie postupu EIA jednotlivými ministerstvami

9. Čo skutočne vyžaduje prax

Zpracovatel dokumentace

Doporučuji investorům této otázce věnovat maximální pozornost. Již nyní jsou skupiny oprávněných osob, které se specializují na odpady (spalovny), komunikační tahy, vodní díla apod. Varuji před tzv. univerzálami, kteří jeden týden zpracují dokumentaci na dálnici, druhý týden na vepřín a třetí týden na jadernou elektrárnu. Doporučuji referenční list ev. konzultaci. Dokumentář si musí uvědomit, že zpracovává dokumentaci pro veřejnost (především pro ni). Dokumentace musí být v tomto směru jasná, přehledná, doplněná grafy. Odborné části doporučuji do příloh.

Veřejné projednání

Investor, dokumentář, posudkář, ale i další přizvaní odborníci si musí uvědomit, že jednájí s velmi kritickou veřejností. Jejich vystoupení musí být stručná a jasná. Chce-li odborník zazářit, nechtě své vystoupení vyšperkuje co možná málo frekventovanými jednotkami typu ng, fg, pg,

Bq... podle svého zaměření. Sklidí „úspěch“, kterému se říká vypískání. (Již se stalo. Opakovaně.) Na veřejném projednání je třeba umět odpovědět i na vysoce odborné i na naivní otázky tak, aby veřejnost rozuměla. V souvislosti s organizací veřejného projednání doporučuji i pozornost technickému zajištění (ozvučení sálu, mikrofony i pro veřejnost, magnetofonový záznam z projednání, u kritických staveb doporučuji i stenografický záznam) a bezpečnostnímu zajištění.

Příslušné obce

Každá větší aktivita je spojena s dopady do ŽP. Proces EIA je tedy i jednou z cest hledání kompromisu. Investor by měl zvážit všechny možnosti jak obci vyjít vstříc, obec by pak měla zvážit všechna pro a proti dané aktivitu. Obec aktivním přístupem snáze přesvědčí investora o všech navrhovaných ekologických opatřeních než apriorní negací všeho. V řadě případů jsou velmi účinné občanské kontrolní skupiny. Rozumný investor je jenom přívítá, protože

mu umožní přesvědčit obce, že opravdu postupuje „přátelsky k životnímu prostředí“. Právě tak je pro obec i investora velice cenné, jsou-li na stavbě zaměstnání přímo obyvatelé z okolí. (Např. při budování dna skládky si nejlépe pohlídají hutnění minerální izolace a pokládání fólie, ale i pak režim na skládce. Zároveň jsou nejlepšími potlačovateli fám v místní hospodě.)

Politická kultura

Je bohužel znát, že devastace společnosti se projevuje i v kultuře jednání. Řada aktérů procesu EIA (ani na odborné, ani na politické úrovni, ani na veřejném projednání) neumí přijmout jiný názor než vlastní. Průvodním jevem toho jsou projevy osočování a napadání toho, kdo má jiný názor. Je smutné, že s tím je spojena i další negativní tvář naší povahy - závist.

Více než roční zkušenosti s procesem EIA potvrzují, že dochází k respektování původně zamýšlených, mezinárodně ověřených principů.

Přes tyto jednoznačně pozitivní zkušenosti se objevují poznatky, které nutí MŽP ČR připravit novelu procesu EIA, která by se měla zaměřit na tyto oblasti:

- Oddělení předkladu oznámení a dokumentace spolu s dřívějším a hlubším zapojením veřejnosti.
- Rozdělení seznamu posuzovaných staveb na stavby povinně posuzované (např. jaderně-energetická zařízení) a stavby fakultativní, posuzované až na základě předběžného hodnocení jejich dopadů (např. výstavba vepřína, výstavba vedení VVN a pod.).
- Úpravu rozsahu dokumentace podle typu stavby (JE - dálnice - spalovna - vepřín).
- Změnu současného systému oprávněných osob.

Miroslav Doubrava

MIROSLAV MARTIŠ

EIA koncepcí rozvoje

Jedním z klíčových principů EIA procedury je začlenit environmentální dimenzi do rozhodovacího procesu tak brzy, jak jen možno (již v počátečních fázích formulování problémů, cílů a kritérií).

Moderní právní úpravy EIA procedury proto zahrnují i posuzování vlivů realizace koncepcí (politik, programů, strategií apod.) na životní prostředí. Cílem tohoto úsilí je:

- Napomoci k lepšímu rozhodování o dalším rozvoji (koncepte je východiskem k tomu, aby každé rozhodnutí o konkrétním záměru bylo založeno na environmentální, technické, sociální a ekonomické přiměřenosti).
- Vytýčením zásadních směrů rozvoje sektoru či regionu (stanovením jeho rezerv a limitů) přispět k postupnému zavedení dvoustupňové EIA-procedury (napomoci vyřídění rozvojových záměrů před zahájením vlastní EIA-procedury jednotlivých záměrů).
- Poskytnout:
 - těm, kteří mají zájem uplatnit se v rozvoji určitého sektoru nebo regionu,
 - těm, kteří mají zájem na ochraně nenahraditelných hodnot regionu, přírodních zdrojů, kulturního dědictví apod.
 - i těm, kteří žijí v dotčeném regionu, nebo jichž se rozvoj určitého sektoru dotýká, v patřičném předstihu a v přiměřeném rozsahu výchozí informace o bariérách (limitech) a rezervách (možnostech) rozvoje daného sektoru nebo regionu, které jim umožní fundovaně se rozhodnout pro schůdné varianty jejich rozvojového záměru (včetně naplnění zákonem daných požadavků EIA-procedury k jednotlivým stavbám, činnostem a technologiím).

Podpořit pozici EIA-procedury jakožto do rozvojových aktivit důsledně včleněné procedury, svou podstatou napomáhající obecně a trvale přijatelnému poměru výdajů a přínosů (cost-benefit) i rozumně minimalizovaných nákladů ze strany investora (least-cost), nikoliv jako separovaně či v opozici stojícího retardačního činitele (faktoru) rozvoje.

- Dostat rozhodování státní správy i volených orgánů pod trvalou kontrolu veřejnosti.

V souladu se zákonem ČNR č. 244/92 je orgánem, který stanoví, zda se koncepte bude nebo nebude posuzovat z hlediska jejich vlivů na životní prostředí: